

Rok Ľudovíta Štúra

„*Slavus sum, et si in cathedra Petri forem, Slavus ero*“ – **Slovák som, a aj keby som bol na stolci Petrovom, Slovák budem.** Týmito slovami sa v roku 1828 prihovoral niekdajší prímas Uhorska, ostrihomský arcibiskup, Alexander Rudnay, keď bolo zverejnené jeho menovanie na kardinála katolíckej cirkvi. Stalo sa tak v roku, keď muž, ktorého si v tomto roku pripomínane, mal len 13 rokov. Jeden z najpoprednejších dejateľov národa, ku ktorému vzhladajú už celé generácie. Uplynulo 200 rokov, keď v neďalekom Uhrovci, kde sa zhodou okolností v tom istom dome narodil aj iný významný syn národa, dňa 28. októbra 1815 prišiel na svet veľký národný buditeľ – Ľudovít Štúr.

„*My chytily sme sa do služby ducha a preto prejsť musíme cestu života trnistú.*“¹ Pri tejto príležitosti by akiste bolo vhodné upriamiť pohľad aj na Ľudovíta Štúra ako človeka, v sebe samom prežívajúceho a zvädzajúceho vnútorný boj – milovať, alebo zasvätiť svoj život službe národu? Jeho vlastná osobnosť, jeho povaha a vnútorné založenie mu zrejme nedovoľovali vykročiť strednou cestou. Ľudovít Štúr chápal svoju životnú situáciu vyhranene. Cítil, že si musí vybrať. A on si aj vybral. Obetujúc svoj osobný citový život sa podriadil akoby dobrovoľnému celibátu a plne sa zameril na svoje poslanie. Toto rozhodnutie možno ešte doložiť, i keď vytrhnutím z kontextu, jeho slovami – „*Nič veľkého, nič pekného, nič šľachetného sa nevytvorilo bez obete, len slaboch sa k obetiam naučiť nemôže, ale duša vznešená horí po nich, lebo práve v obetiach svoju silu, svoje panstvo duch ukazuje.*“²

Na prítomnosť Ľudovíta Štúra spolu s Jozefom Miloslavom Hurbanom a s Michalom Miloslavom Hodžom i ďalšími v našom meste upozorňuje aj pamätná tabuľa umiestnená na budove mestského domu na Námestí slobody. „*Na tomto mieste budili dňa 10. januára 1849 národné sebavedomie v našich otcoch Jozef Miloslav Hurban, predseda Slovenskej národnej rady, Ľudovít Štúr, člen Slovenskej národnej rady, keď v revolučných rokoch 1848 – 49 viedli aj našim krajom dobrovoľníkov do boja za slobodu a práva slovenského národa.*“³ Celý štáb sa ubytoval v kláštore piaristov, ktorý pojal na jednu noc až 400 vojakov. Zaujímavé sú spomienky samotného

Pamätná tabuľa na kláštore piaristov

Hurbana na 10. január 1849, kedy prechádzal hornou Nitrou, o čom písal svojej manželke Anne. Dňa 9. januára napochodovali do Nitrianskeho Pravna, kde, ako sám píše, „*Nemci mysleli o mne, že som lidožrač, a boli všetci na smrť pripravení. Keď ma ale videli a ja s nimi tak trochu po krikehajsky veselo si pobesediu, všetci sa zhrčili okolo nás a požehnávali nás.*“⁴ Nasledujúceho dňa vpochoďovali do Prievidze. Podobne aj v našom meste sa príchodu slovenských dobrovoľníkov obávali. Jednak mali obavy z odplaty za trestnú výpravu do Brezovej a Myjavy, ktorej sa Prievidžania zúčastnili na strane gárd bojujúcich proti Viedni, a jednak v tom zohrala svoju úlohu aj propaganda. Samotný Hurban o vstupe do mesta píše „*Naši povstalci boli prví, čo vnišli do Prievidze. Musíte však vedieť, že Prievidžania boli na Vrbovcach, Myjave atď. po našom odchode. Lališ nás k. p. mau 14 dní jedného Prievidžana u seba. Nuž naši chlapi hneď sa dali vypátrat tých junakov prievidzských. Tí boli v strachu a popríznavali sa, že skutočne boli vyhnaní od panov proti nám. Naši ich trochu postrašili, a títo vidiac, že sú naši ľudia nie čerti, traktovali ich ako najlepšie. Celý den, večer a noc sa len zpievalo, od domu do domu chodili naši a posmešné pesničky spievali na Košuta a Maďarov. My sme zas na radňom dome agitovali s prospechom. Títo ľudia boli len ohromnou hlupostou patričkovou tak oslepení, že nevedeli, o čo ide Košutovi a Maďarom. My sme jim trochu oči otvorili.*“⁵ Povstalci si po počiatočnej nedôvere Prievidžanov síce získali sympatie, ale nepodarilo sa im miestnych ľudí nadchnúť pre ich vec, ktorá v konečnom dôsledku bola aj v záujme tunajších obyvateľov. Do radov dobrovoľníkov sa neprihlásil nikto. Po ich odchode z mesta sa život zase vrátil do normálnych koľají. Po 165 rokoch sa tunajšia situácia ohľadom všeobecného záujmu o veci národné a kultúrne zdá troška obdobná.

Na tomto mieste pristupujem ku krátkej úvahe vo všeobecnejších rovinách. Štúra a Hurbana tu vnímam skôr ako symbol verejného záujmu o vyššie spomenuté problémy. V našom regióne, ale rovnako ja na Slovensku ako takom, zanedbávame všetko, čo súvisí s upevňovaním našej identity a hrdosti. V konečnom dôsledku, pri „*inkvirovaní*“ všetkého protislovenského si možno ani neuvedomujeme, že najväčšími protislovenskí sú samotní Slováci. Nezáujem o otázky z našej histórie, neochota kultivovať vlastný jazyk, neúcta k pamätihodnostiam všetkého druhu, odsúvanie hmotných potrieb ustanovizní činných v uvedených sférach, ktorých úlohou je práve uchovávanie dedičstva, svedčiaceho o utváraní a vývoji našej identity. Práve vďaka nášmu historickému a kultúrnemu dedičstvu máme možnosť spoznávať kým v súčas-

nosti sme, pretože história je kontinuálny prúd a jednotlivé obdobia nie sú staticky oddelené a nesúvisiace.

Napriek uvedenému predsa len kde tu sa v rámci možností objaví iniciatíva. Navzdory ťažkej situácii v sfére kultúry sa spomínané inštitúcie snažia urobiť maximum. V roku Ľudovíta Štúra práve Hornonitrianske múzeum v Prievidzi v spolupráci s MV SR, Štátny archív v Nitre, pobočka Bojnice uskutočnilo výstavu venovanú práve jednému z našich najvýznamnejších národných dejateľov, aby sme aj v našom regióne pamätali, že jeho dielo, rovnako aj všetko, čo predstavuje v symbolickej rovine, má stále svoje opodstatnenie. O tento záujem bude vždy treba v istom zmysle zväzdať boj.

Branislav Geschwandtner, HNM Prievidza

Zdroje a literatúra:

¹ List J. M. Hurbanovi z 18. 4. 1853. In: *Listy Ľudovíta Štúra I. - III.* Zost. J. Ambruš. Bratislava 1956, zv. 2, list č. 344, s. 281.

² Neopúšťajme sa! In: *Slovenské národné noviny*, 1846, č. 57.

³ Dňa 10. jan. 1969 venuje Miestny odbor Matice slovenskej v Prievidzi.

⁴ Rapant, D.: *Slovenské národné povstanie roku 1848 – 49. Dejiny a dokumenty.* Diel tretí. Zimná výprava. Vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied. Bratislava 1954. s. 514.

⁵ Ref. 4. s. 514.

SLOVENSKJE NÁRODNJE NOVINI.

19. Číslo.

Pjatok d. 3. Vel. Rujna.

1845.

Toto číslo vyšlo v prvom roku vydávania novín, viete v ktorom mesiaci?

Geňa zbožja po grošoch Vjedenských.

	Pšenička (žito)	Žito (raž)	Jarec (jačm.)	Ovos	Kukurica
Pešť, 26. sept.	195-240	130-138	103	66-75	110-128
Prešporok 30. „	148-178	108-130	84-95	52-60	80-104
Miškovec 17. „	120-130	85-90	60-62	32-33	80-82
Prjevidza 29. „	160	124	100	45	— —

V tomto čísle bola prvýkrát uvedená Prievidza ako jarmočné (či trhové) miesto s predpísanou cenou komodít, no všimnite si jej štúrovský zápis názvu – Prjevidza.